తాతయ్య

మనుషులందర్లోకీ బ్రాహ్మలెక్కువ. బ్రాహ్మల్లో నియ్యోగులకంటె వైదీకులెక్కువ; తలకాయంతా గొరిగించి వెనకాల పిలకపెట్టుకుని పొద్దున్నే మూడు వేళ్ళూ కనిపించేట్టు వీబూది పెట్టుకుని తద్దినాలూ అవీ పెట్టించే బ్రాహ్మలు చాలా మంచివాళ్ళు. వాళ్ళు అందరి ఇళ్ళకూ వచ్చి "శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః" అంటారు. అప్పుడు ఇంటివాళ్ళమ్మ వచ్చి వాళ్ళ చెంబులో బియ్యం పోస్తుంది. శూద్రవాళ్ళు బిచ్చగాళ్ళు వాళ్ళకి ముష్టివేస్తాం. ముష్టి ఒకచేత్తో వేస్తాం. బ్రాహ్మలకి బియ్యం రెండు చేతులా, దోసిట్లో, పట్టుకొచ్చి వెయ్యాలి. వాళ్ళు ముష్టివాళ్లుకాదు.

వాళ్ళు మీసాలుంచుకోరు. ఇస్త్రీ బట్టలు కట్టుకోరు. చొక్కాలు తొడుక్కోరు. మా తాతయ్య చొక్కా తొడుక్కునేవాడు కాడు. చలికాలంలో రాత్రిపూట తప్ప. అప్పుడు ఎర్రఉలు కుళాయి కూడా పెట్టుకునేవాడు. దాన్లోనించి మొహం మాత్రమే కనపడేది. నెత్తీ, మెడా కనిపించేవికావు. అది పెట్టుకుంటే తాతయ్య ఎవరో అల్లే ఉండేవాడు.

తాతయ్య ముష్టి ఎత్తేవాడు కాడు. తద్దినం పెట్టేటప్పుడు ఆయన కూడా బ్రాహ్మలతోపాటు మంత్రాలు చదివేవాడు. తద్దినం బ్రాహ్మలు తాతయ్య కన్న ముందు తినే వాళ్ళు. అయితే తాతయ్యను వాళ్ళ అన్నం తాకనిచ్చే వాళ్ళు. తద్దినానికి గారెలూ పరమాన్నమూ చేస్తారుగాని పులుసు చెయ్యరు. కందిపప్పు కూడా వండరు. పెసరపప్పు వండుతారు.

తద్దినం పెట్టించే బ్రాహ్మలంత మంచి బ్రాహ్మడుకాకపోయినా వాళ్ళు తాతయ్యను గౌరవంగా చూసేవాళ్ళు. తాతయ్యకు ఇంగ్లీషురాదు. అందుకని తాతయ్య నాన్నని గొప్పగా చూసేవాడు. నాన్న తాతయ్యంత మంచి బ్రాహ్మడుకాడు. నాన్నకు మీసాలుండేవి. ఇస్త్రీ బట్టలు కట్టుకునేవాడు. బిళ్ళగోచీ పెట్టుకునేవాడు కాడు. వాలుగోచీ పెట్టుకునేవాడు. తాతయ్యలా భోజనం చేసేటప్పుడు గంధం అక్షింతలు పెట్టుకునేవాడుకాడు. చాచ్చుక్క పెట్టుకునేవాడు. పట్టుబట్టకట్టుకుని భోంచేసేవాడు. పట్టుబట్టకంటె మడిబట్టే ఎక్కువ. మడిబట్టలు ఆరేసినప్పుడు పిల్లలు ముట్టుకుంటే మైలపడతై. తడిబట్టకన్న మడిబట్టే ఎక్కువ. దారప్పోగు తొక్కితే మడిగట్టుకున్న ముసలివాళ్ళు మైలపడతారు. పత్తికి మైలలేదు.

శూద్దరవాళ్ళు బ్రాహ్మలకంటె చాలా తక్కువ. వాళ్ళు బ్రాహ్మలలా ఉండరు. చూడటానికి నల్లగా ఉంటారు. మా ఇంటికి కూరలు తెచ్చే మనిషి చాలా పచ్చగా ఉండేది. కాని ఆ మనిషి మాట్లాడితే శూద్దరదని తెలిసేది. నల్లని బ్రాహ్మణ్ణీ, ఎర్రని శూద్దరవాణ్ణీ నమ్మరాదు. తాతయ్య నల్లగానే ఉండేవాడు. అమ్మ ఆయన్ని నమ్మేదే కాని అందరూ అట్లా అంటారు – ఎర్రని శూద్దరవాళ్ళని నిజంగా నమ్మరాదు. మాకు కూరలు తెచ్చే మనిషి అమ్మతో అన్నీ అబద్ధాలాడేది. అమ్మరోజూ దాంతో పోట్లాడేది. నాన్న దాంతో పోట్లాడేవాడుకాడు.

శూద్దరవాళ్ళు మామసం తింటారు. వాళ్ళు గంపలో పెట్టి కోళ్ళకి ఈకలు తీస్తారు. ఈకలు తీస్తుంటే కోడి కొంచెంసేపు అరుస్తుంది. ఆ తరవాత మాట్లాడదు. ఈకలు తీసిన తరవాత కోడి గుర్తుపట్టేటట్టుండదు. అసహ్యంగా ఉంటుంది. శూద్దర ముసలమ్మలు కోడితలకాయ దేవుడికి నైవేద్యం పెడతారు. నైవేద్యం పెట్టేటప్పుడు మంత్రాలు చదవరు. తాతయ్యలా వాళ్ళు మడికూడా కట్టుకోరు. కోడితలకాయ కోడి చూసినట్టు కాకుండా అదోరకంగా చూస్తుంది. కోడికి ఈకలు తీస్తుంటే బ్రాహ్మణ పిల్లలు చూడగూడదు.

బ్రాహ్మణ పిల్లలు శూద్దరవాళ్ళింట్లో మంచినీళ్ళు తాగరాదు. మంచి నీళ్ళల్లో ఒక చుక్క మజ్జిగవేస్తేనే తాగవచ్చు. తాగేనీళ్ళలో ఒక చుక్క మజ్జిగవేస్తే ఏమీ కనిపించదు. మామూలు నీళ్ళలానే ఉంటుంది. గొల్లవాళ్ళు మజ్జిగలో నీళ్ళుకలుపుకొస్తారు. మజ్జిగలో నీళ్ళు కలిపితే అమ్మకి తెలుస్తుంది. శూద్దరవాళ్ళు మజ్జిగలో నీళ్ళు కలిపితే బ్రాహ్మలు తాగవచ్చు.

నియ్యోగులు మంచి బ్రాహ్మలు కారు. వాళ్ళు సంధ్యావార్చరు. అనాచారంగా ఉంటారు. ఎర్రగా నిలువుబొట్టు పెట్టుకుంటే వాళ్ళు చూడటానికి బాగుంటారు. కాని ఆ బొట్టునుపట్టి వాళ్ళు మంచి బ్రాహ్మలు కారని తెలుస్తుంది. మీరు మంచి బ్రాహ్మలు కారని చలపతిరావు గారితో పిల్లలు అనరాదు. అలా అనటం మర్యాదగా ఉండదు. చాటుగా అనుకుంటాంగాని, ఎదురుగా ఉన్నప్పుడు నియ్యోగులని కూడా మంచి బ్రాహ్మల్ని చూసినట్టే చూస్తాం. శూద్దరవాళ్ళను చూసినట్టు చూడం. పసిపిల్లలు నియ్యోగులిళ్ళల్లో మంచినీళ్ళు తాగితే తప్పులేదు. నియ్యోగుల నీళ్ళల్లో మజ్జిగ చుక్క వెయ్యమని పసిపిల్లలు అనగూడదు. తాతయ్యంత పెద్దవాళ్ళు నియ్యోగులిళ్ళల్లో మంచినీళ్ళు తాగరు. ఎందుకంటే ముసలివాళ్ళకు దాహం కాదు.

చలపతిరావు గారింట్లో ఏదన్నా అయితే భోజనానికి పోడు. అమ్మా, నాన్నా, నేనూ పోతాం. మా ఇంట్లో తద్దినాలూ అవీ అయితే చలపతిరావుగారింట్లో అంతా భోజనానికి వస్తారు. తాతయ్య వాళ్ళ పక్కన భోంచేస్తాడుకాని, వాళ్ళు వెళ్ళిన తరవాత

విసుక్కుంటాడు. రైళ్ళూ, రహదార్లూ వచ్చి లోకమంతా మాలకూడై పోయిందని తాతయ్య చెప్పేవాడు. తాతయ్య రైలుకు పొయ్యేటప్పుడు చొక్కా తొడుక్కుంటాడు కాని కుల్లాయి టోపీ పెట్టుకోడు.

రైలుదిగివచ్చిన గుడ్డలు తాతయ్య వేరే పెడతాడు. నాన్న బయటికి వెళ్ళొచ్చిన గుడ్డలు ఇంట్లోనే కలుపుతాడు. ఆ మైల తాతయ్యకు కలుస్తూనే ఉంటుంది. కాని ఏం చేస్తాడూ? అంతా మాలకూడే.

మాలవాళ్ళంటే బ్రాహ్మలకి భయం. మాలవాళ్ళు మన దగ్గిరగా పోతారు. అప్పుడు మనం మైలపడతాం. కొందరు మాలవాళ్ళు అరుస్తున్నా వినిపించుకోరు. వాళ్ళు మంచి మాలవాళ్ళుకారు. దొరలు కూడా మాలవాళ్ళే. వాళ్ళు స్తానాలు చెయ్యరు. స్తానం చెయ్యకపోయినా వాళ్ళు తెల్లగా ఉంటారు. మనం సబ్బురాచుకున్నప్పుడు కూడా అంత తెల్లగా ఉండం. దొరలు గొప్పవాళ్ళు. వాళ్ళు ఇంటిదగ్గిర కూడా ఇంగిలీషు మాట్లాడతారు. దొరసాన్లు నెత్తిన పింగాణీ కంచాలు పెట్టుకుంటారు. బ్రాహ్మలు పింగాణీ కంచాల్లో తినరాదు. పింగాణీ కంచాల్లో తినేది సాయిబులు.

సాయిబులు దూదేకుతారు. దూదేకుతుంటే మొదట కాస్సేపు వినటానికి బాగుంటుంది. తరవాత చూడటానికి అసహ్యంగా ఉంటుంది. బలంకలవాడు దూదేకే మరను నిలువుగా పట్టుకుని దాంతో బాణాలు వెయ్యొచ్చును. సాయిబులు జట్కాబండి తోల్తారు. ఎద్దుబండి తోలరు. సాయిబులు గుడ్డలు కుడతారు. సాయిబులు ఇంకేమీ చెయ్యరు. వాళ్ళు వీధి బళ్ళో కొచ్చి చదువుతారు.

సాయిబుల సన్నాయిమేళం బాగుంటుంది వినటానికి. సాయిబులు పెళ్ళికి ఆ మేళం వాయిస్తారు. పెళ్ళి కొడుకు మొహానికి మల్లెపూదండ లడ్డం పెడతారు. సాయిబుల పెళ్ళికొడుకు గుర్రమెక్కి ఊరేగుతాడు. సాయిబుల పెళ్ళికూతుళ్ళు ఊరేగరు. గుర్రమెక్కటం చాతకాకపోతే సాయిబులు పెళ్ళిచేసుకోరు.

పీర్లపండక్కి సాయిబులు పెద్ద పులివేషాలువేసి ఆడతారు. మహన్నవమాల్లో పోలీసువాళ్ళు భేతాళవేషాలు వేస్తారు. భేతాళుణ్ణి చూస్తే పిల్లలు దడుచుకుంటారు. చూడటానికి పెద్దపులివేషాలే బాగుంటై.

శ్రీరామనవమి కూడా భలేబాగుంటుంది. ఊరంతటా పందిళ్ళు వేస్తారు. పందిళ్ళ కింద చాలా చల్లగా ఉంటుంది. శ్రీరామనవమి నాడు వాటినిండా జనం ఉంటారు. చిన్న పిల్లలు ఆ జనంలోకి పోరాదు. పోతే మారుబడతారని పెద్దవాళ్ళు కోప్పడతారు. కాని అన్నీ వొట్టివే. ఎక్కడికి పోయినా పిల్లలు మారుపడరు. చిన్నపిల్లలు పొట్టిగా ఉండటం వల్ల దేముడూ పూజా కనిపించవు.

ఊరంతా కలిసి చేసుకునే పండగలన్నీ ఎంతో బాగుంటై. కార్తీక మాసంలో వన సంతర్పణలు చేస్తారు. అప్పుడన్ని కులాల వాళ్ళూ కలిసి కూర్చుని భోంచేస్తారు. మన ఎదురుగా కోమట్లూ శూద్దుర్లూ కనిపిస్తారు. అట్లా భోంచెయ్యనిస్తే బాగుంటుంది కాని భయం వేస్తుంది. ఉసిరిచెట్టున్నచోట, కులభేదాలు లేకుండా భోంచెయ్యవచ్చుట. మా దొడ్డో ఉసిరి చెట్టుంది కాని తాతయ్య మూలాన మా ఇంట్లో శూద్దరవాళ్ళకి అన్నం పెట్టం. తాతయ్య వనభోజనాలక్కూడా రాడు.

సప్తాహం చేసేటప్పుడు కూడా ఊళ్ళోవాళ్ళంతా భోజనాలకి పోతారు. రోజల్లా భజనచేస్తారు. రాత్తిరి హరికథలు చెబుతారు. భజనలు చేసే చోట చిన్న పిల్లల్ని ఆరుమనీ పెట్టి వాయించనిస్తారు. చిన్న పిల్లలు వాయిస్తే మోత ఒకసారి ఎక్కువగా ఇంకోసారి తక్కువగా వస్తుంది. అదీ కాక చెయ్యినెప్పుడ్తుంది. చేతులు మార్చినా లాభం ఉండదు. ఆఖరుకు రెండుచేతులూ ఉపయోగించాలి సొస్తుంది. రెండుచేతులూ నెప్పెత్తినప్పుడేడు పొస్తుంది. చేతులు నెప్పెత్తినా భజన దగ్గిర ఆరుమనీ వాయించటం పుణ్యం. ఏడుపొస్తే ఎవరన్నా చూస్తారేమో అని సిగ్గేస్తుంది.

ఊళ్ళోకి సర్కసువస్తే చాలా సరదాగా ఉంటుంది. ఊళ్ళోకి సర్కసు రాగానే వానకురుస్తుంది. సర్కసుడేరా పొలంలో వేస్తారు. వానకు పొలమంతా మోకాలు లోతు బురద అవుతుంది. డేరాదగ్గిరికి ఆ బురదలో నడిచివెళ్ళాలి. జనం కూర్చునే చోట ఊక పోస్తారు. ఊకమీద కూర్చుంటే బురద అంటదుగాని, లాగు తడిసి చల్లగా ఉంటుంది.

సర్కసు దగ్గిర సోడాలమ్ముతారు. చిన్నపిల్లలు సోడాతాగుతారంటే నాన్నకి కోపం-చలపతిరావుగారికి కోపం లేదు. సోడాతాగితే నోరు కారంగా ఉంటుంది. ముక్కుల్లో ఘాటుగా ఉంటుంది. సోడా సీసాలో గుండు అడ్డం పడ్డప్పుడుమాత్రం హాయిగా ఉంటుంది. సర్కసు చూడటానికి బాగుంటుంది కాని వాళ్ళు చేసే పనుల్లో కష్టమేమీలేదు. వాళ్ళు చాలా సులభంగా చేస్తారు. ఒక్కసారయినా తప్పరు. కాని చిన్న గొడుగు పట్టుకుని తీగమీద నడవటం భలేకష్టం; అందుకనే ఆ పిల్ల అంత భయపడుతూ నడుస్తుంది. ఆ పిల్ల క్రిందపడితే పట్టుకోటానికి ఒక మగవాడుంటాడు. పిల్లకేసి చూస్తుంటాడు. పిల్ల ముందుకుపోతే తనూ ముందుకుపోతాడు. వెనక్కొస్తే వెనక్కొస్తాడు. పరిగెత్తితే పరిగెత్తుతాడు; తీగెమీద నడిచేపిల్ల ఎంతో చక్కగా ఉంటుంది. ఆ పిల్లతో ఆ మొగవాడు మాట్లాడుతాడు. ఆ పిల్ల అబ్బాయిని చూసి నవ్వుతుంది. ఇంకెవర్నీ చూసి నవ్వదు. సర్కసు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత కూడా ఆ పిల్ల మనకు జ్ఞాపకం వస్తుంది.

సర్కసు వెళ్ళిపోయిన తరవాత చిన్నపిల్లలు చిన్న కఱ్ఱలను నులకతాడు కట్టి ఉట్టుట్టి ఏనుగులను ఆడిస్తారు. నులక కొరడాలు చళ్మనవు.

తాతయ్యకు ఊళ్ళో చేసుకునే పండుగ లేవీ ఇష్టంలేదు. తాతయ్య ఆఖరుకు సర్కసు కూడా చూడరు. ఆయనకి ఇంట్లో చేసుకునే పండగలే ఇష్టం. ఇంట్లో చేసుకునే పండగలు వూళ్ళో చేసుకునే పండగలంత బాగుండవు. పిండివంటలు చేస్తారు గాని మన ఇష్టం వచ్చినట్టు తిననివ్వరు. తాతయ్య నోట్లో మెతుకులు వేసుకునేదాకా మనం అన్నం కలుపుకోకూడదు. పండుగరోజున గోగుపచ్చడిగాని కందిసున్నిగాని వెయ్యమంటే అమ్మ తిడుతుంది.

చలపతిరావుగారింట్లో చేసుకున్న పిండివంటలు నాకోసం మీనాక్షి తెస్తుంది. అప్పుడు అమ్మ మీనాక్షిని ఎంతో అపేక్షగా చూస్తుంది. మీనాక్షికి మా ఇంట్లో పిండి వంటలుకూడా పెడుతుంది. పండుగైన మర్నాడు మిగిలిన పిండివంటలు తాతయ్య చూడకుండా అమ్మ నాకూ నాన్నకూ పెడుతుంది.

పిండివంటలు జాస్తిగా తింటే జరంవస్తుంది. జరం వస్తే దిగులేస్తుంది. ఆకలెయ్యదు. జరమొచ్చినప్పుడు ఎవరూ చూడకుండా ఏమన్నా తింటే నోరు చేదుగా ఉంటుంది. జరమొచ్చిన పిల్లలకి అజీర్ణం మాత్తర్లేస్తారు. అవి మింగితే గొంతులో వికారంగా ఉంటుంది. జరం వొచ్చినట్టదే గుర్తు.

జరం పిల్లలకే వొస్తుంది. పెద్దవాళ్ళకిరాదు. పెద్దవాళ్ళు చచ్చిపోతారు. పెద్ద వాళ్ళు చచ్చిపోయినప్పుడు ఆడవాళ్ళేడుస్తారు. మగవాళ్ళు ఏడవరు. దిగులుగా ఉంటారు. దిగులుగా ఉన్నప్పుడు నవ్వరు. దిగులుగా ఉన్నట్టు అదే గుర్తు. చచ్చిపోయిన తరవాత తాతయ్య చచ్చిపోయినట్టులేదు. నిద్దరపోతున్నట్టున్నాడు; అయితే తాతయ్య నిద్దర్లో గురకపెడతాడు. చచ్చిపోయినవాళ్ళు గురక పెట్టరు. చావకముందు కొద్దిగా గురక పెడతారు. కాని ఆ గురక పెట్టేటప్పుడు నిద్దరపోరు. తాతయ్య నిద్దరపోకుండానే గురక పెడుతుంటే అమ్మా వాళ్ళూ ఆయన నోట్లో తులసితీర్థం పోస్తారు. అయితే తాతయ్య తులసిదళం నమిలి మింగలేదు. అది ఆయన పెదిమలమధ్య ఇరుక్కుంటుంది. అమ్మ మెల్లిగా ఆ దళాన్ని చేత్తో తీసేస్తుంది. చచ్చిపొయ్యేటప్పుడు అమ్మ తాతయ్యను తాకుతుంది. అప్పుడు నాన్న ఆయన చెవిదగ్గిర మూతిపెట్టి 'నారాయణ, నారాయణ' అని జపం చేస్తాడు.

తాతయ్య ఏం చెబుతాడో అడగమని నాన్నని అంతా అడిగారు. నాన్నకి అడగటం ఇష్టంలేదు. కాని అంతా అడగమంటుంటే అడుగుతాడు. తాతయ్యను 'నాన్నా నాన్నా' అని పిలుస్తాడు. మాకేం చెబుతావంటాడు నాన్న. అప్పుడు నాన్న మాట్లాడుతుంటే ఎవరో అల్లే ఉంటుంది. తాతయ్య నాన్నకు సమాధానం చెప్పడు. ఊరికే గురక పెడతాడు. తాతయ్య చచ్చిపోయినా కళ్లు తెరుచుకునే ఉన్నాడు. కాని ఆయన గుడ్డి బిచ్చగాడల్లే ఎవరివంకా చూడలేదు. గుడ్డి బిచ్చగాణ్ణి చూస్తే నాకు భయం. నాన్న వాణ్ణి గురించి

చెబితే జాలేసింది. దేవుడు తాతయ్యను చూసి జాలిపడతాడు. ఎందుకంటే చచ్చిపొయ్యేప్పుడు తాతయ్య గుడి బిచ్చగాడల్లేనే ఉన్నాడు. చచ్చిపోయిన తరవాత తాతయ్యకు ఇల్లూ వాకిలీ లేదు. తాతయ్యను ఎక్కడికో తీసుకుపోయినారు. ఆయనకి పొలాలు కూడాలేవు. ఇక తాతయ్య రైతులతో పోట్లాడడు.

తాతయ్య పోట్లాడినా రైతులకి కోపంలేదు. వాళ్ళు శూద్దుర్లు. ఒక రైతు వచ్చి తాతయ్య చచ్చిపోయినందుకు ఏడిచాడు. మగవాళ్ళు ఏడుస్తుంటే భయమేస్తుంది. నాన్న ఏడవలేదు. ఆయన నవ్వకపోవటం చూస్తే దిగులుగా ఉందని తెలుస్తుంది.

తాతయ్యని యములవాళ్ళు పట్టుకెళ్ళారు. యములవాళ్ళు మనకి కనిపించరు. తాతయ్యకు కనిపిస్తారు. తాతయ్య కోసం విమానం రాలేదు. నాయనమ్మ చచ్చిపోయినప్పుడు విమానం వచ్చింది. 'నాకోసం విమానం వచ్చింది. పోతున్నా'నని ఆవిడే చెప్పింది. తాతయ్య తనకోసం విమానం వచ్చిందని చెప్పలేదు. పోతున్నానని కూడా చెప్పలేదు. తాతయ్య ఎంత మంచిబ్రాహ్మడైనా నరకానికేపోతాట్ట. అమ్మచెప్పింది. ఎంత మంచివాళ్ళన్నా కాస్త పాపం చేస్తారు కనక నరకానికి పోతారు.

యమలోకం భయంకరంగా ఉంటుంది. అక్కడ యములవాళ్ళు చచ్చిపోయిన వాళ్ళని రంపాలతో కోస్తారు. గదలుపెట్టి కొడతారు. నిప్పుల్లో కాలుస్తారు. కాగే నూనెలో ఉడకపెడతారు. యములవాళ్ళను చూస్తేనే, చచ్చిపోయినవాళ్ళ ప్రాణాలు కాస్తా పోతై. కోళ్ళను కోసేవాళ్ళను వాళ్ళు రంపాలతో కోస్తారు. కాని మనని కోసినందుకు వాళ్ళకి పాపంలేదు.

మనమంతా ముసలివాళ్ళమయిన తరవాత తాతయ్యల్లేనే చచ్చిపోతాం.

మొదటి ముద్రణ : 1940